

Przegląd europejskich systemów kształcenia monterów rusztowań

Mgr Marcin Poprawa, Job Transfer, mgr Dagmara Tyc, Polska Izba Gospodarcza Rusztowań

1. Wprowadzenie

Zawód monterów rusztowań nie jest zawodem łatwym i z całą pewnością nie każdy może go wykonywać. Podstawowym wymogiem, bez spełnienia którego nie można zostać monterem, jest brak przeciwwskazań zdrowotnych do pracy na wysokości. Osoba, która montuje i demontuje rusztowania powinna posiadać również odpowiednią wiedzę i świadomość występujących w tej pracy zagrożeń oraz możliwości ich unikania lub ograniczania. Dlatego większość krajów europejskich posiada lub pracuje nad wprowadzeniem systemu kształcenia i ewentualnych prawnych wymogów związanych z wykonywaniem tego zawodu. Pomimo tego jednak, że konstrukcje rusztowaniowe montowane w różnych krajach są podobne w zakresie budowy, spełnianej funkcji i skali wielkości, nawet z uwzględnieniem pewnych różnic wynikających ze stosowania np. rusztowań niesystemowych, okazuje się, że systemy kształcenia w poszczególnych krajach znacząco się od siebie różnią. Przeanalizujemy zatem tę różnorodność na podstawie kilku wybranych krajów europejskich.

2. Polska i Finlandia

Zanim jednak przyjrzymy się systemom kształcenia monterów rusztowań w innych krajach europejskich, zobaczymy, jak wygląda sytuacja w Polsce. Zaczniemy od pomocnika monterów rusztowań. Zawód ten wprawdzie nie został ujęty w formalnej klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy [1], lecz nie oznacza to oczywiście, że nie jest wykonywany. Od tego stanowiska swoją karierę zawodową zaczyna wielu monterów. Pomocnik monterów, który podaje elementy rusztowania, nie wchodząc na nie, powinien odbyć instruktaż stanowiskowy w zakresie bhp oraz posiadać aktualne zaświadczenie lekarskie o braku przeciwwskazań do pracy na tym stanowisku [2]. Zgodnie z polskimi przepisami [3] do montażu i demontażu rusztowań metalowych uprawnione są osoby, które ukończyły szkolenie i uzyskały pozytywny wynik sprawdzianu przeprowadzonego przez komisję powołaną przez Sieć Badawczą Łukasiewicz – Instytut Mechanizacji Budownictwa i Górnictwa Skalnego w Warszawie. Szkolenie składa się z części teoretycznej i praktycznej (rekomendowane łącznie 80 h),

a osoba, która uzyskała pozytywny wynik sprawdzianu, otrzymuje świadectwo oraz dostaje wpis do książki operatora. W Polsce monterzy rusztowań uprawnienia utrzymują bezterminowo, a system kształcenia zakłada tylko jeden stopień. Oznacza to, że do montażu niewielkich rusztowań, np. warszawskich oraz do budowy skomplikowanych konstrukcji rusztowaniowych wymagane są dokładnie te same uprawnienia.

Dosyć krótki system kształcenia funkcjonuje również w Finlandii, gdzie szkolenie podstawowe trwa 3 dni i odbywa się w formie online, a następny stopień obejmuje 2 dni nauki w centrum szkoleniowym, przy czym część praktyczna to jedynie 20% – montaż i demontaż niewielkich rusztowań. Szkolenie to zakończone jest egzaminem teoretycznym i praktycznym, którego ważność wynosi 5 lat. Szkolenie odnawiające w formie online trwa 1 dzień i również ma ważność 5 lat. Co ciekawe, prawo fińskie nie wymaga formalnych uprawnień do montażu rusztowań, szkolenia są dobrowolne, ale montaż i demontaż rusztowań może odbywać się jedynie pod nadzorem osoby kompetentnej. Z informacji udostępnionych przez fińską organizację zrzeszającą firmy budowlane, wynika także, że na chwilę obecną system kształcenia jest dobrowolny.

3. Niemcy, Wielka Brytania i Francja

Na przeciwległym biegunie, jeśli chodzi o podejście i stopień rozbudowania systemu kształcenia, leżą Wielka Brytania i Niemcy, w których szkolenie odbywa się wieloetapowo.

W Wielkiej Brytanii jest 7 stopni kształcenia pracowników firm rusztowaniowych, a podstawowe szkolenie monterów odbywa się dopiero po ukończeniu dwóch bardziej bazowych etapów – pracownika rusztowaniowego i pomocnika. Monterzy rusztowań mogą kontynuować karierę, osiągając kolejne stopnie: monterów zaawansowanego, pracownika nadzoru oraz inspektora i zaawansowanego inspektora rusztowań (oryginalne nazwy kolejnych stopni: *scaffolding labourer*, *scaffolding trainee*, *scaffolder*, *advanced scaffolder*, *scaffolding supervisor*, *basic scaffolding inspector* i *advanced scaffolding inspector*). Dodatkowo można odbyć szkolenie dotyczące platform wiertniczych. System brytyjski zbudowany jest nie tylko w oparciu

o szkolenia, ale zakłada również konieczność zdobycia odpowiedniego doświadczenia praktycznego, dlatego czas potrzebny na zdobycie uprawnień montera (*scaffolder*) wynosi minimum 20 miesięcy (przeciętnie 36 miesięcy), a w przypadku wyższych stopni kształcenia jeszcze się wydłuża. Równie rozbudowany system szkoleń posiadają Niemcy. W tym kraju jest kilka stopni szkolenia dla branży

rusztowaniowej i kilka funkcjonujących grup zawodowych – od pracownika magazynu i pomocnika, przez pracownika rusztowaniowego, uprawnionego montera, budowniczego rusztowań, starszego montera, starszego monterakierownika, majstra aż po mistrza (kolejno: *Lagerarbeiter, Gerüstbau-Helfer, Gerüstbau-Werker, Geprüfter Gerüstbau-Monteur, Gerüstbauer, Geprüfter Gerüstbau-Obermonteur, Geprüfter Gerüstbau-Montageleiter, Geprüfter Gerüstbau-Kolonnenführer, Geprüfter Meister*). Czas kształcenia do poziomu *Gerüstbauer* trwa około 3 lat, a sam system ma charakter dualny i oparty jest na kształceniu w szkole zawodowej oraz w ośrodkach szkoleniowych. Największy z nich, znajdujące się w Dortmundzie *Bildungszentrum Hansemann*, ma na wyposażeniu ok. 1500 ton rusztowań wszystkich typów, w tym konstrukcje nietypowe, jak np. sceny, zadania, czy też konstrukcje wiszące.

Kilkustopniowy system szkoleń funkcjonuje również we Francji, gdzie istnieją dwa główne typy szkoleń: szkolenie wstępne – w szkole zawodowej lub ośrodku szkoleniowym – dla przyszłych monterów lub użytkowników rusztowań okazjonalnie montujących rusztowania oraz szkolenia zawodowe, przy czym tu również istnieje rozróżnienie na monterów „okazjonalnych” (pracowników innych zawodów montujących rusztowania na własny użytek) i zawodowych. Szkolenia monterów zawodowych, którzy odbyli już roczne szkolenie wstępne, obejmują 3 stopnie, a ich długość nie jest określona prawnie, choć rekomendowane minimum to: 2 dni dla stopnia pierwszego (pomocnik), 5 dni oraz 6 miesięcy doświadczenia dla stopnia drugiego (monter) oraz 5 dni i 3 lata doświadczenia dla trzeciego (lider).

4. Norwegia i Szwecja

Krótszy, lecz również wieloetapowy system nauki funkcjonuje w Norwegii, przy czym w tym kraju kolejne etapy związane są z wysokością montowanych konstrukcji. Kształcenie montera rusztowań o wysokości 2–5 m trwa 2 dni, 5–9 m 4 dni, natomiast ostatni stopień, dla rusztowań powyżej 9 m, to 36 h teorii i 72 h praktyki, która jest realizowana u pracodawcy, a nie w ośrodku szkoleniowym. Możliwe jest również kształcenie w szkołach zawodowych.

Ciekawe jest również rozwiązanie kształcenia monterów funkcjonujące w Szwecji, które zakłada uregulowane prawnie szkolenie teoretyczne oraz znacznie bardziej rozbudowany system opierający się na umowie pomiędzy szwedzką organizacją *Sveriges Bryggindustrier* i związkiem zawodowym *Bryggnads*. Uregulowane przepisami szkolenia obejmują w Szwecji: szkolenie dotyczące montażu konstrukcji do 2 m wysokości – 2–4 h, szkolenie monterów rusztowań wieżowych przejezdnych typowych do 5 m wysokości – 8 h, ogólne szkolenie monterów – dla konstrukcji typowych do 9 m – 16 h, szkolenie specjalistyczne, dla monterów rusztowań, których całkowita wysokość przekracza

Fot. Marcin Poprawa

Fot. Marcin Poprawa

Fot. Marcin Poprawa

Ośrodek szkoleniowy *Bildungszentrum Hansemann* w Dortmundzie

9 m lub gdy rusztowania są nietypowe – 80 h. Dodatkowo, w przypadku konstrukcji osłonowych lub specjalistycznych (np. rusztowania wiszące) wymagane są szkolenia uzupełniające, których długość i zakres zależą od rodzaju konstrukcji rusztowania. Natomiast system szkoleń opierających się na umowie pomiędzy wymienionymi wyżej organizacjami obejmuje 4200–4600 h szkolenia z udziałem na teorię i praktykę. Rozwiązaniem dla obcokrajowców są 2-dniowe kursy uzupełniające wiedzę dla osób posiadających inne uprawnienia z krajów UE.

5. Podsumowanie

Po przeanalizowaniu kilku przykładowych europejskich systemów kształcenia monterów rusztowań widzimy więc znaczące różnice w podejściu do tematu, pomimo tego, że jak podkreślaliśmy na początku, konstrukcje rusztowania montowane w poszczególnych krajach nie różnią się od siebie znacząco. Polskie wymagania odnośnie kształcenia i uprawnień monterów, w porównaniu do np. Niemiec czy Wielkiej Brytanii, nie są zbyt wygórowane, dlatego pracodawcy zatrudniający początkujących monterów powinni mieć świadomość konieczności zapewnienia szczególnego nadzoru nad zdobywaniem przez nich doświadczenia zawodowego.

Na zakończenie warto jeszcze dodać, że do uznawania kwalifikacji monterów zdobytych w innych krajach Unii Europejskiej, państw członkowskich EFTA, stron umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym oraz Konfederacji Szwajcarskiej upoważniona jest w Polsce Sieć Badawcza Łukasiewicz – Instytut Mechanizacji Budownictwa i Górnictwa Skalnego [4], a monterzy pragnący potwierdzić swoje kwalifikacje, powinni zwrócić się z wnioskiem oraz wymaganymi dokumentami do podległego Instytutowi Centrum Koordynacji Kształcenia Operatorów Maszyn.

Przegląd systemów innych krajów europejskich przygotowano na podstawie materiałów dostarczonych przez organizacje stowarzyszone w Union Europäischer Gerüstbaubetriebe (UEG).

BIBLIOGRAFIA

- [1] Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy oraz zakresu jej stosowania (Dz.U. 2018, poz. 227)
- [2] <https://www.pip.gov.pl/pl/porady-prawne/bezpieczenstwo-i-higiena-pracy/9231,zagadnienia-bhp-zwiazane-z-procesem-budowlanym.html> (dostęp dn. 9.06.2020 r.)
- [3] Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 20 września 2001 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy podczas eksploatacji maszyn i innych urządzeń technicznych do robót ziemnych, budowlanych i drogowych (tekst jedn. Dz.U. 2018, poz. 583)
- [4] Rozporządzenie Ministra Przedsiębiorczości i Technologii z dnia 27 sierpnia 2019 r. w sprawie upoważnienia Sieci Badawczej Łukasiewicz – Instytutu Mechanizacji Budownictwa i Górnictwa Skalnego do uznawania kwalifikacji zawodowych (Dz.U. 2019, poz. 1720)

Zarząd V kadencji Polskiej Izby Gospodarczej Rusztowań

23 czerwca 2020 roku Walne Zgromadzenie Polskiej Izby Gospodarczej Rusztowań w wyniku wyborów wyłoniło Zarząd V kadencji na lata 2020-2024.

Prezesem PIGR został ponownie **Bogdan Szpilman** reprezentujący firmę Rubo. Pełnienie funkcji Wiceprezes będzie kontynuować **Elżbieta Nowicka-Słowik** z firmy Eniso. Skład Zarządu V kadencji tworzą ponadto: **Robert Jurkiewicz** (Jurgo), **Marian Muszyński** (ALTRAD-Mostostal), **Jan Paszkowski** (Rew-Ton), **Zenon Szobryń** (PIONART) oraz **Mirosław Zwoliński** (BPM).

**III KONFERENCJA
NAUKOWO-TECHNICZNA
RUSZTOWANIA**

ORGANIZATOR KONFERENCJI:
Polska Izba Gospodarcza Rusztowań

WSPÓŁORGANIZATOR:
**Sieć Badawcza Łukasiewicz
– Instytut Mechanizacji Budownictwa
i Górnictwa Skalnego**

Zapraszają na III edycję
Konferencji Naukowo-Technicznej Rusztowania
Tematyka przewodnia III edycji:
**Bezpieczeństwo eksploatacji rusztowań
– spójność teorii i praktyki**

Planowany termin Konferencji:
19-20 listopada 2020 r.
w sali konferencyjnej Hotel WODNIK Słok k. Bełchatowa

Szczegóły już wkrótce na stronie www.pigr.pl